

Antxina, baserritarrak garia zer zan ere ez ekien denporan,
basajaunak ogia jaten ei eben.

Behin, Samartintxo mutil argiak
basajaunakana joan, gari garau batzuk ostu
eta erein egin ebazan.

Baina, ogia egiteko garia urun bihurtu behar...
eta garia eiho egin behar. Garia eihoteko, barriz, errotea behar.
Errotea zelan egin?

Handik, hortik eta hemendik basajaunei sorotz eginda,*
ibili ta ibili... Samartintxok lortu egin eban errota bat egitea.

Ta orduan,

—Gari garaia*heldu daitenean —esan eban—
ebagi, azao edo eskutak*egin, jo,*garbitu^{dot}
eta zorroetan sarturik errotara eroango joat.
Errotan gero, eiho. Eihotakoan, urunari zahia*kentzeko
eralgi*egino joat galbaean.*Eta gero, etxean,
azpiran edo oremahaian,* uruna ta uraz orea*egin, jagiten*itzi,
eta labantzua*eginik, erre egingo joat eta ogia jan gero.

Heldu zan ba udea; gariaren garaia.

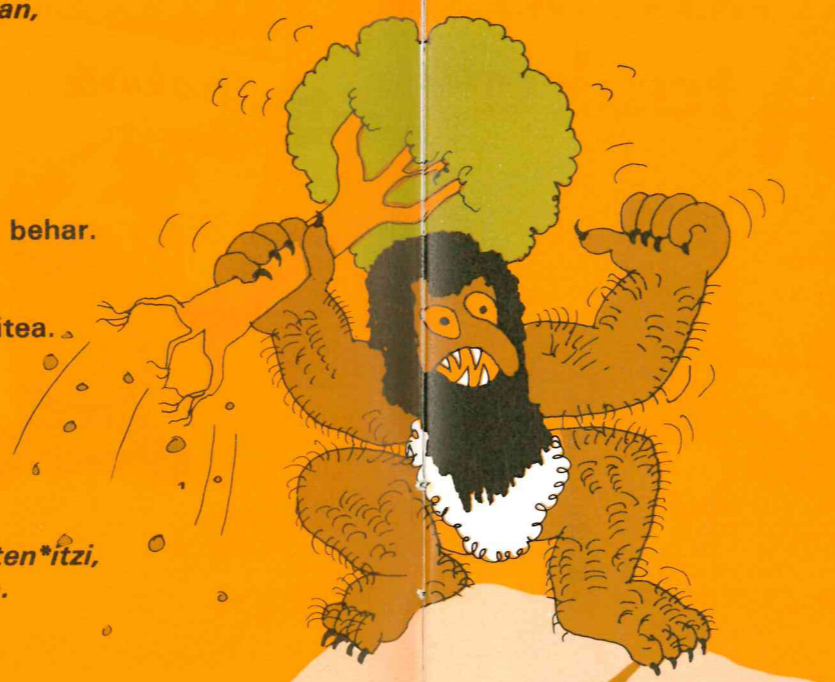
Eta Samartintxok garia errotara irago*eban esan ebanez.

Eta errotea indarrean ipini*eban.

—KLIN-KLON, KLIN-KLON...

Samartintxo, pozik. Baina,

—KLIN-KLON... KLASK! —egin eutsan halako baten.

klin-klon... klask!

—Ai ene! —esan eban—. Ausi egin dök ardatza!*

—Ardatza ausi? —inotsen danak—

Aretxaz egindako ardatza apurtu?

—Bai, aretxa zur*gogorra dok izan baina apurtu egin dök.

Eta orain errota-harriak ezin jok birarik egin,
ezin jok ikerarik egin.

Joan zan basora, hartu eban leizar enbor*bat
eta ardatz barria ipini eutsan.

—KLIN-KLON, KLIN-KLON... —hasi zan barriro ere.

Samartintxo, pozik. Baina,

—KLIN-KLON... KLASK! —egin eutsan ostera ere.

—Bigarrenez! —esan eban atsekabez.

Eta mendi aldera begiraturik, basajaunak egozen aldera,
hango errotak...

—TRIKITIN-TRAUKITIN... ebizela ikusi eban.

—Zein ete dök nire errakuntza? —inoan bere barruan.

Eta herriko bati dei eginik

—Höa basajaunakana eta egiok sorotz —esan eutsan—

Samartintxo-ren erroreak gelditu barik daragoiola*esanez.

Joan zan bada, herritar hori, eurakana

eta basajaun errotari bat aurkiturik

—Zer? Zelan gabizak, ba?

—Ibili... errotak jabizak hemen ibili!

—Baita Samartintxo-renak ere han daragoio gelditu barik!

—Ez, errota-harriari haltzeko*ardatza ipini ez baleutsok!

Hori entzunaz,

—Ez, ez jotsak ipini —esan eban berekautan herritarrak—
baina ipiniko jotsak!

Eta tximista baizen bizkor jatsi menditik

eta berehala esan eutsan hori Samartintxo-ri

Horrelan jakin eban ba, Samartintxok,

haltza zala ardatzarako egur egokia.

Haltzaren ondoan*haltza ernetan dan legez
errotearen ondoan ere errotak egiten hasi ziran herrikoak
eta apurka apurka Euskalerra osoa errotaz bete zan.

* sorotz egin = acechar
* garaia = tiempo, época, sazón
* azao, eskuta = fajo, gavilla

* (garia)jo = trillar
* zai = salvado
* eralgi = cerner, tamizar, cribar

* galbae = bae, baia, cedazo, tamiz
* azpira, ore-mahaia = amasadora
* orea = masa, pasta

* jagi = fermentar
* labantzua = hornada
* irago = acarrear

* indarrean ipini = poner en marcha
* ardatza = eje
* zur = egur, madero

* leizar enborra = tronco de fresno
* daragoiola = diharduala, dabilala
* haltza = aliso